
Systematiskt brandskyddsarbete

LBK:s rekommendation 2

Lantbrukets Brandskyddskommitté
www.brandskyddsforeningen.se/lbk

Innehåll

0	Inledning.....	5
1	Vägledning till ett systematiskt brandskyddsarbete.....	6
2	Lagkrav.....	8
3	Andra kravställare	9
4	Bilagor	10
5	Litteratur och internetlänkar.....	11
	Bilaga 1 Checklista för systematiskt brandskyddsarbete på gård.....	12
	Bilaga 2 Insatsplan för räddningstjänsten	17

Väsentliga ändringar

1. Inledning har tillkommit.
2. Avsnittet om systematiskt brandskyddsarbete har redigerats i sin helhet.
3. Avsnittet om sotning och brandskyddskontroll har tagits bort då ämnet hör hemma i rekommendation.
4. Avsnittet om lagen om skydd mot olyckor har ändrats till lagkrav och behandlar lagkrav avseende brandskydd på ett övergripande plan.
5. Ett nytt avsnitt om andra kravställare har tillförts.
6. Bilaga 1, checklista för systematiskt brandskyddsarbete på gård, har redigerats och omstrukturerats.

0 Inledning

Lantbruk är ofta belägna på stort avstånd från närmaste räddningstjänst, har hög brandbelastning i kombination med obevakade mekaniska processer och andra värmekällor. Elinstallationer är särskilt utsatta då miljön inte sällan är fuktig, frätande och dammig samt attraktiv för möss och råttor. Brandrisker behöver hanteras för att både sannolikheten för brand och dess konsekvenser ska hållas på en rimlig nivå.

Att arbeta systematiskt med sitt brandskydd är ett sätt att säkerställa en robust brandsäkerhet som fungerar över tid. Det finns även grundläggande krav i lagstiftningen som alla är skyldiga att leva upp till.

1 Vägledning till ett systematiskt brandskyddsarbete

Det systematiska brandskyddsarbetet är till för att:

- förhindra bränder genom att så långt som möjligt separera värmekällor från brännbart material, bland annat genom god ordning, underhåll av utrustning och bra städrutiner.
- minska konsekvenserna av en brand genom
  - tidig upptäckt som möjliggör egen släckinsats och utrymning
  - begränsa brandspridning genom exempelvis brandsektioneringar eller skyddsavstånd mellan byggnader och brännbara föremål, behållare, upplag med mera
- säkerställa att personal har tillräckliga kunskaper och rutiner för att:
  - hantera brandrisker
  - kontrollera att brandskyddet upprätthåller sin funktion
  - genomföra rätt åtgärder om en brand uppstår

Följande punkter ger vägledning till ett systematiskt brandskyddsarbete:

Riskhantering

Se till att inventera verksamheten och försök ta reda på:

- Vilka brandrisker finns det?
- Vad är viktigast att skydda vid en brand?
- Vilka åtgärder kan vidtas för att minska brandriskerna?

Fördelning av arbetsuppgifter

Se till att ni har bestämt vem som utför bland annat följande uppgifter i brandskyddsarbetet:

- Brandskyddsansvarig
- Egenkontroll av brandskyddet
- Hantering av brandfarlig vara
- Tillståndsansvarig för brandfarliga heta arbeten

Regler och rutiner

Se till att det finns regler och rutiner för att hantera brandrisker som exempelvis:

- Brandfarliga heta arbeten
- Brandfarlig vara
- Uppvärmningsanordningar
- Skyddsavstånd mellan byggnader och brännbara föremål/upplag

Nödlägesberedskap

Se till att det finns rutiner för vad som ska ske vid en brand som exempelvis:

- Hur utrymning av djur ska gå till
- Larmning av räddningstjänst och övriga hjälpresurser
- Skyddsåtgärder för viktiga maskiner och utrustningar
- Vilka som ska kontaktas efter en brand

Övning och utbildning

Se till att alla har tillräckliga kunskaper om

- brandrisker
- regler och rutiner
- brandsläckning
- utrymning.

Byggnads- och verksamhetsbeskrivning

Se till att det finns dokumentation för

- placering av släckutrustning
- brandcellsgränser och andra brandskyddsinstallationer
- insatsplan för räddningstjänsten.

Egenkontroll av brandskyddet

Se till att det finns rutiner för kontroll och underhåll av

- brandredskap
- brandtekniska installationer och
- elanläggningar.

Uppföljning

Se till att det finns rutiner för uppföljning av brandskyddsarbetet.

2 Lagkrav

Den som äger en byggnad eller annan anläggning men även den som bedriver verksamhet där, har ansvaret för att brandskyddet är tillräckligt bra, enligt lagen om skydd mot olyckor (SFS 2003:778, kap 2 §2). Det innebär en skyldighet att ha släckutrustning, byggnadstekniskt brandskydd men också ett brandskyddsarbete som bedrivs systematiskt.

Arbetet ska dels minska sannolikheten för bränder, dels begränsa bränder genom det brandskydd som finns och som ska fungera över tid. Detta framgår av MSB:s allmänna råd Systematiskt brandskyddsarbete (SRVFS 2004:3). I arbetet ingår alltså att arbeta både med tekniska och organisatoriska frågor. För att brandskyddsarbetet ska kunna ske systematiskt bör det också dokumenteras.

Kommunen ska genom tillsyn kontrollera efterlevnaden av lagen. I praktiken är det kommunens räddningstjänst som genomför tillsynen. I föreskriften MSBFS 2021:8 anges övergripande hur kommunen ska planera och utföra sin tillsyn. I en bilaga till föreskriften finns en förteckning över vilka typer av objekt som ska omfattas av tillsyn. Lantbruk finns inte med i den förteckningen och därmed är det inte givet att tillsyn kommer att ske i lantbruksfastigheter. Det är dock varje kommuns uppgift att utifrån lokala förutsättningar fastställa vilka övriga objekt som ska omfattas av tillsyn. Dessutom kan tillsyn genomföras om det finns kulturhistoriska byggnader på fastigheten, om det exempelvis erbjuds möjligheter till tillfällig övernattning eller om det av andra skäl framkommer uppgifter som tyder på att det finns behov av tillsyn.

Kommunen ska förutom tillsyn även genom rådgivning och information underlätta för den enskilde att följa lagen om skydd mot olyckor.

Det finns även krav på att det ska ske ett arbete med anknytning till brandsäkerhet genom annan lagstiftning.

- Arbetsmiljölagstiftningen ställer krav på att arbetsmiljöriskerna ska hanteras genom ett systematiskt arbetsmiljöarbete. Eftersom brandrisker i regel också är arbetsmiljörisker är det en fördel om arbetsmiljöarbetet och brandskyddsarbetet kan hanteras tillsammans för att undvika onödigt dubbelarbete.
- Enligt djurskyddslagen krävs godtagbara möjligheter att rädda djur vid brand. Djurskyddslagstiftningen kräver ”förprovning” av djurstallar. Förprovning av djurstallar sker genom länsstyrelserna och är en tillståndsprövning utifrån djurskyddslagen. Kontroller kan också ske i samband med länsstyrelsens djurskyddskontroller. Beträffande brandskyddet hänvisas till LBK:s rekommendationer.
- Brandfarliga vätskor och gaser ska hanteras på ett sätt som uppfyller kraven i lagen om brandfarliga och explosiva varor. Läs mer om den hanteringen i LBK:s rekommendation 11.

3 Andra kravställare

Mellan lantbrukaren och försäkringsbolaget finns en affärsrelation där det är dyrare att försäkra ett högriskobjekt än ett objekt med låg risk. Det är även försäkringsbolagen som i försäkringsvillkoren ställer krav på att säkerhetsreglerna för brandfarliga heta arbeten ska följas. Försäkringsbolagens försäkringsvillkor och säkerhetsföreskrifter grundar sig på LBK:s rekommendationer. Försäkringsbolagen genomför egna skadeförebyggande besiktningar på lantbruken.

4 Bilagor

Checklista

I bilaga 1 finns en checklista som kan ligga till grund för det systematiska brandskyddsarbetet.

Först görs en noggrann inventering av brandriskerna och genomgång av brandskyddet på gården. Därefter kontrolleras brandskyddet mot checklistan vid ändringar på gården eller minst var femte år.

Insatsplan

Insatsplanen bör finnas för att hjälpa räddningstjänsten att göra de rätta prioriteringarna och underlätta släckningen. Insatsplanen ska finnas lättillgänglig på gården och överlämnas till räddningstjänsten när den kommer fram. Kontakta gärna kommunens räddningstjänst för mer information om hantering och utformning av insatsplanen. I bilaga 2 finns ett exempel på en insatsplan för att underlätta räddningsarbetet vid en brand.

5 Litteratur och internetlänkar

På Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps hemsida, www.msb.se, finns följande lagar, förordningar och föreskrifter:

- Lag om skydd mot olyckor (SFS 2003:778)
- Förordning om skydd mot olyckor (SFS 2003:789)
- SRVFS 2004:3 Allmänna råd om systematiskt brandskyddsarbete
- MSBFS 2021:8 föreskrifter och allmänna råd om hur kommunen ska planera och utföra sin tillsyn enligt LSO

[På Brandskyddsföreningens hemsida finns symboler för insatsplan tillgängliga att ladda ned.](#)

Bilaga 1 Checklista för systematiskt brandskyddsarbete på gård

Checklistan kan hämtas som Word-fil från www.brandskyddsforeningen.se/lbk/lbk-parmen/2.-systematiskt-brandskyddsarbete/.

Först görs en noggrann genomgång av brandskyddet på gården. Därefter kontrolleras brandskyddet mot checklistan vid ändringar på gården eller minst var femte år.

Kompletterande information finns i LBK:s rekommendationer. Rekommendationerna kan beställas eller hämtas från www.brandskyddsforeningen.se/lbk/lbk-parmen/. I nedanstående tabell finns direktlänkar till de olika avsnitten.

Gårdsnamn: .....

Gårdsadress: .....

Fastighetsbeteckning: .....

Telefonnummer: .....

Kontrollpunkter	Ja	Nej	Ej akt	Åtgärd
Systematiskt brandskyddsarbete – Rekommendation 2				Länk till rekommendation 2
1. Är brandrisker identifierade och hanterade?				
2. Är det klargjort vem som gör vad i brandskyddsarbetet?				
3. Finns det regler och rutiner för att hantera brandriskerna?				
4. Vet alla vad de ska göra om en brand uppstår?				
5. Har alla nödvändiga kunskaper om brandsäkerhet?				
6. Är brandcellsgränser, släckutrustning och andra brandskyddsinstallationer dokumenterade?				
7. Finns en insatsplan för räddningstjänsten? (tryckt och helst även digitalt format)				
8. Genomförs regelbundna egenkontroller av brandskyddet?				
9. Följs brandskyddsarbetet upp?				
Generella Kontrollpunkter				
10. Är det bra ordning och städat?				
11. Finns fungerande brandsläckningsutrustning?				Länk till rekommendation 10

Kontrollpunkter	Ja	Nej	Ej akt	Åtgärd
12. Fungerar brandlarmet?				Länk till rekommendation 10
13. Fungerar samtliga branddörrar?				
14. Hålls branddörrarna stängda?				
15. Är brandcellsgränser hela och täta?				
16. Är brandsektioneringar markerade utvändigt på byggnader?				
17. Är skyddsavstånd mellan byggnader och brännbara föremål/upplag tillräckliga?				
Byggnadstekniskt brandskydd – Rekommendation 3				Länk till rekommendation 3
Djurstallar				
18. Är utrymningsvägar för djuren fria?				
19. Finns det uppsamlingsplats för djuren?				
20. Finns utrustning som underlättar evakuering av djur? Till exempel grimmor, motningsskivor.				
Foderberedning				
21. Är utrymmet brandavskilt?				
Gårdsverkstad				
22. Står gasflaskorna vid ytterdörren?				
23. Är skylten om gasflaskor uppsatt?				
24. Är de tändskyddande skivorna hela?				
25. Är varmluftpannan uppställd enligt LBK?				
Uppvärmning och torkning – Rekommendation 4				Länk till rekommendation 4
26. Fungerar skydden mot tillbakabrand på automatisk fastbränsleeldning, till exempel flis-, pellets-, halm- och spannmåls pannan?				
27. Är takbeläggningen tät mot gnistor?				
28. Finns plåthink med lock för aska och sot?				
29. Är de tändskyddande skivorna hela?				
30. Hålls pannrumsdörren stängd?				
31. Är förbränningsluften till pannan ren?				
32. Är pannorna sotade av sotaren?				
33. Har brandskyddskontroll utförts?				
34. Om eldningsutrustningen ändrats, har den godkänts av sotningsdistriktet?				

Kontrollpunkter	Ja	Nej	Ej akt	Åtgärd
Spannmålstorkning				
35. Är torken rengjord före/efter torksäsongen?				
36. Är torkluften till pannan ren?				
Elinstallationer – Rekommendation 5				Länk till rekommendation 5
37. Genomförs periodisk kontroll (3–5 år) av fackman?				
38. Är säkringsscheman uppdaterade?				
39. Testas jordfelsbrytarens funktion två gånger per år med testknappen?				
40. Är säkerhetsglimtändare monterade i alla lysrörsarmaturer?				
41. Är belysningsarmaturer hela och rena från damm?				
42. Är alla gamla Semko 17-don ”handskar” utbytta till runda CEE-don?				
43. Är datorer och annan elektronik skyddade mot åsköverspänningar?				
44. Har reservverket provkörts, är driftjournalen ifylld och service utförd?				
45. Är elvärmefläcktar i djurstall godkända för brandfarligt utrymme?				
46. Är elstängselaggregatet placerat på obrännbart underlag?				
47. Är värmeplattor, kaffebryggare och vattenkokare placerade i personalutrymmen och föregås av en fast installerad timer, max 30 minuter?				
Inomgårdsutrustning – Rekommendation 6				Länk till rekommendation 6
48. Finns fungerande varvtalsvakt på remtransmissioner till krossar, skopelevatorer och bandtransportörer?				
49. Är alla kilremmar hela?				
50. Är batteridrivna fodervagn uppställd och utrustad enligt LBK?				
Brandfarliga heta arbeten – Rekommendation 7				Länk till rekommendation 7
51. Anordnas tillfällig arbetsplats enligt LBK?				
52. Är alla informerade om säkerhetsreglerna i SBF 506?				
53. Har entreprenörer certifikat?				

Kontrollpunkter	Ja	Nej	Ej akt	Åtgärd
54. Finns brandvakt under/efter arbetet?				
Motordrivna fordon – Rekommendation 8				Länk till rekommendation 8
55. Utförs årlig brandskyddskontroll av traktorer och lantbruksmaskiner?				Checklista brandskyddskontroll
56. Är uppställningen enligt LBK?				
Gräsbränning med mera – Rekommendation 9.1				Länk till rekommendation 9.1
57. Vidtas skyddsåtgärder enligt LBK?				
Självantändning i hö, halm med mera – Rekommendation 9.2				Länk till rekommendation 9.2
58. Är lager för råflis och spån brandsektionerat?				

Bilaga 2 Insatsplan för räddningstjänsten

Insatsplan

En insatsplan för räddningstjänsten är till för att underlätta räddningsarbetet vid en brand. Insatsplanen ska hjälpa räddningstjänsten att göra de rätta prioriteringarna och underlätta släckningen. Insatsplanen ska finnas lättillgänglig på gården.

Exempel på vad en insatsplan för räddningstjänsten bör innehålla:

När det brinner

- Ritningar/skisser över gården och byggnader.
- Hur ska utrymning av djur gå till?
- Var finns det djur? Vart ska de evakueras?
- Vad är viktigast att skydda vid en brand?
- Var finns huvudbrytare för el?
- Vilka brandrisker finns det och vilka skyddsåtgärder har vidtagits?
  - Var finns det gasflaskor?
  - Typ av gaser – finns det acetylenflaskor är det extra viktigt.
  - Finns det gödningsmedel – som ammoniumnitrat?
- Var finns brandsektioneringar?
- Var finns det möjlighet för räddningstjänsten att hämta vatten?
  - Vattenkapacitet på gården, branddamm, å eller sjö?

Förvaring av insatsplan

Insatsplanen bör förvaras lättillgänglig. Alla på gården ska känna till var insatsplanen finns förvarad och det är även bra om grannar vet var den finns.

Förslag på bra att ha-telefonnummer

- Försäkringsbolag
- Djurtransport
- Utfodring av djur
- Mjölkning
- Grannar
- Veterinär

Exempel på insatsplan vid brand på gård

Brandlarm 112

Gårdsnamn: .....

Gårdsadress: .....

Ägare: .....

Telefonnummer: .....

Kartkoordinater: .....

Koordinatsystem: ..... SWEREF99 TM WGS84
Kan hämtas från www.hitta.se
Exempel: SWEREF99 TM 6578421.452, 672374.607 eller WGS84 N 59° 18' 33.78", E 18° 1' 41.47".

Fastighetsbeteckning: .....

Viktig information som räddningstjänsten behöver när de kommer fram vid en brand:

1. Skiss över gården och byggnader

2. **Djur som ska räddas:** .....

3. Viktigt att skydda:

- Viktig utrustning för produktion .....
- Dyrbar utrustning .....

4. Elinstallation

- Huvudbrytare för el: .....
- Risk för bakspänning från t.ex. solcellsanläggning ..... Ja ..... Nej

5. **Brandsektioneringar finns:** .....

6. Gasflaskor och andra brandfarliga ämnen:

- Acetylenflaskor: .....
- Övriga gasflaskor: .....
- Gödningsämnen: .....
- Brandfarliga ämnen: .....

7. Förslag på bra att ha-telefonnummer

- Veterinär .....
- Grannar .....
- Djurtransport .....
- Utfodring av djur .....
- Mjölknings .....
- Försäkringsbolag .....

